

« zurück blättern vor »

**BEJCA** subst. f. (m.), ab 1844; auch *bajc*, *bajca*, *bejc*. **1** ‘Beize zur Säuberung von Leder vor der Färbung’ – ‘zaprawa stosowana do oczyszczania skór przed ich farbowaniem’: SWIL (chem. farb.), SW (garb.), LSP, DOR (garb.). **2** ‘Beize, chemisches Mittel zur Grundierung für Polituren, Lacke, Farben o.ä.’ – ‘zaprawa, grunt, podkład pod politurę, lakier, farbę itd.’: (1872) 1883 ENCORG *Drzewo powleka się B[ejc]ą, dla nadania mu pewnego zabarwienia*. ○ (1898) 1905–1907 ENCLW *W stolarstwie nazywają bejcami różne farby, dla nadania drzewu rozmaitego zabarwienia. Farbiarze i garbarze używają także różnych bejc*. ○ 1927 Siedl. M.Opow. 34, DOR *Na drążkach obok umieszczonych suszyło się płótno impregnowane olejem lub zaprawione bejcą do specjalnych barwików*. ○ 1949 Stolarz 139, DOR *Drewno żywiczne należy zmywać płynami specjalnymi, ponieważ inaczej nie przyjmuje ono bejcy*. – SWIL (chem. farb.), SW (chem. farb.), LSP, DOR (techn.). **3** ‘Beize, Marinade für Fleisch, die Essig enthält’ – ‘zaprawa octowa do marynowania mięs, marynata’: (1898) 1905–1907 ENCLW *kucharze wkładają mięso do płynu z octem i różnemi przyprawami [...] i nazywają ten płyn bejcą*. ○ 1978 Kołder 90 *bajc (zalewa): 1/8 l octu, 1/2 l wody, duża cebula [itd.]. Zalać zimną wodą [...], wyjąć i posolić. Jarzyny z bajcu podsmażyć*. ○ 1982 Witkowska 325 *Możemy mięso [...] poddać kruszeniu i częściowemu zakonserwowaniu w zaprawie (marynacie) przygotowanej z octu i wody z dodatkiem korzeni, czyli tzw. bajcu*. – DOR (spoż.) sowie TROI 1844. **4** ‘Angeberei’ – ‘kłamstwo, blaga, gadanie’: 1911 Trub. nr 17 s.3, WIECZ *Chyba dosyć “bajcu” tego, “imermancu” i wszystkiego*. ○ 1914 Na Drew. 11, WIECZ *Przystawia się jak najęty, lecz bajc na nic i wykręty*. – nur SW (gw.). ◇ **Var**: *bajc* subst. m., 1911 Trub.nr 17 s.3, WIECZ – nur LSP; *bajca* subst. f. – SW, DOR sowie TROI 1844; *bejc* subst. m. – SW, LSP; *bejca* subst. f., 1927 Siedl.M.Opow. 34, DOR – SWIL, SW, LSP, DOR. ◇ **Etym**: nhd. *Beize* subst. f., GRI. ◇ **Konk**: *blaga* subst. f., bel. seit (1873) 1886, DOR, zuerst geb. SW, nur für Inh. 4; *łącznik* subst. m., bel. seit 1988, BUTTLER 53, zuerst geb. SWIL; *marynata* subst. f., bel. seit 1783, L, zuerst geb. TR, nur für Inh. 3; *wytrawa* subst. f., bel. seit 1988, BUTTLER 53, zuerst geb. SW; *zalewa* subst. f., bel. seit 1954, DOR, zuerst geb. DOR, nur für Inh. 3; *zaprawa* subst. f., bel. seit 1609, L, zuerst geb. CN, nur für Inh. 3. ♠ Die älteste Bezeichnung für Inhalt 2 ist wohl *besowanie* / *bajcowanie*, dann *bejcówka*. Erst 1844 TROJAŃSKI (wo auch *bajcować*, zum Inhalt 3, zuerst erscheint) bietet einerseits ‘*Beize – bajcowanie t. i. nacieranie gryzącą cieczą (np. drzewo serwaserem) lub moczenie w niéy (np. skór w słonéy wapiennéy wodzie)*’, d.h. unseren Inhalt 2 und 4, andererseits *bajca*, t. i. to, czém się co baycuie, maceruie (unser

Inhalt 3). Dafür standen früher *marynata* und *kaszanat* (TROTZ). Es scheint also, daß *bejca* zunächst mit Inhalt 3 entlehnt und dem früher entlehnten *bejcować* zugeordnet wurde. Später geschah das gleiche für die Inhalte 1, 2 und 4. Erst DOROSZEWSKI 1958 scheint *bejcować* als Ableitung von *bejca* zu verstehen. Die Form *bajc* stammt vielleicht aus dem Russischen. Heute scheint für Inhalt 3 *marynata* allgemeiner bekannt zu sein.

« zurück blättern vor »